

DELO Z MOTENIMI OTROKI V PIONIRSKI KNJIŽNICI V KRANJU

Vika Konc

V okviru mednarodnega leta prizadetih otrok je ljubljanska Pionirska knjižnica 21. 1. 1981 priredila predavanje z naslovom Otroci, moteni v razvoju, in knjiga. Predavala je dr. Egidija Novljan, profesorica Pedagoške akademije v Ljubljani. Udeležencem je okvirno predstavila stopnje in vrste motenosti ter sposobnosti in zanimanje otrok za branje ustrezne literature. To je bil povod, da sem napisala nekaj prvih izkušenj pri delu knjižničarja pedagoga s takimi otroki.

Naj našo knjižnico na kratko predstavim. Pionirska knjižnica je oddelek Osrednje knjižnice v Kranju. Namenjena je predšolskim otrokom in osnovnošolcem. Pred leti smo imeli v oddelku že ustaljene pedagoške dejavnosti, kot so ure pravljič, literarne ure, knjižne uganke, obiske ustvarjalcev, zaradi prostorske stiske (knjižni sklad je narasel na 31.000 zvezkov) pa smo morali s to dejavnostjo prekiniti. Junija 1980 smo se končno preselili v adaptirane prostore Delavske knjižnice. Izposojevalni prostor ni večji, pridobili smo košček skladišča in za svojo dejavnost prepotrebno pravljično sobo.

V oddelku je 5 delavk: 2 knjižničarja, 2 višja knjižničarja in vodja. V letu 1980 smo kljub selitvi in adaptaciji izposodili 96.568 knjig, kar pomeni hkrati 41.919 izposojevalcev. Znova smo z jesenjo uvedli ure pravljič, povabili urednika in znanstvenika ter vrtece in šole.

S šolskim letom 1980/81 smo vključili v svoj program tudi delo z lažje motenimi, to je z otroki, ki delajo v šolah s prilagojenim učnim programom. Seznanili smo jih s knjižnico, jih uvajali v sistem izposoje in prostega pristopa s tem, da smo jih seznanili s kotičkom, ki ustreza njihovi intelektualni stopnji. V posebnih urah smo jih poskušali animirati za novejša knjige, za knjige avtorjev, ki jih imajo v učnem programu, in še posebej za mladinske.

sko poezijo. Odziv je bil različen, vsekakor pa se je precej teh otrok včlanilo v knjižnico. Knjižničarke smo posebno pozorne nanje (na svojem žepku imajo za bralce neopazno oznako), svetujemo in pomagamo jim pri izbiri knjig, čeprav se je včasih v gneči že zgodilo, da je tudi tak otrok vzel neprimerno knjigo. Zaradi takih primerov smo poskušali tudi drugače. Ob sredah dopoldne, ko je oddelek sicer zaprt za izposajo, ti otroci s svojo razredničarko-specialno pedagoginjo organizirano pridejo po knjige. Tako jih pri izbiranju nihče ne moti, knjižničarka se jim lahko posveti, pri svetovanju sodeluje tudi razredničarka, ki pač najbolje pozna vsakega učenca.

Delo s težje motenimi otroki, ki ne obiskujejo šole, pač pa razvijajo svoje sposobnosti v posebnem otroškem vrtcu (v okviru šole s prilagojenim učnim programom) in v delavnicah za usposabljanje, je zahtevalo še več poguma.

Dogovorili smo se za posebne ure pravljič. Otroci so prihajali v manjših skupinah in v spremstvu svojih pedagoginj. To so bile tiste, ki so nam pomagale vzpostaviti prve stike z njimi. Po pravici povedano, smo bili pretreseni spričo njihove prizadetosti in vprašanja, ki se je ponujalo: kako naj delamo z njimi, da jim bodo te ure nekaj pomenile in pripomogle k njihovemu intelektualnemu in čustvenemu razvoju.

Tudi za otroke je bilo sprva vse novo: prostor, tovarišica knjižničarka. To jih je vznemirilo. Slikarija na steni (delo slikarja Milana Batiste) je vzbudila njihovo pozornost. Na njej so prepoznavali fantka in punčko, hišico in kocko, muco in kužka, žabo, lužo, vlak, rože in medvedka, skratka predmete, ki so jim bili ljubi in so jih poznali. Vsega so se skušali tudi dotakniti. Prostor jim zdaj ni bil več tuj. Tu smo bili sami in nemoteni.

Potem so posegli po knjigah. Skupaj smo prelistavali slikanice. Delali smo v skupinah s po dvema otrokoma. Zdaj so v knjigi prepoznali predmete in osebe in sledili preprosti pripovedi.

Ko smo bili drugič skupaj (to so bili otroci do 8 let in nekateri z dodatnimi motnjami sluha in s telesnimi hibami), je že vseh osem sledilo slikanici Marjana Mančka Kužek Vuf. Odzivali so se na svoja imena, ponavljali imena določenih predmetov in z mimiko ter gestami izražali svoja čustva.

V naslednjih urah pravljič smo na podoben način spoznali še nekaj pravljič (Mančkove Piščanček Pik, Zajček UH, Medo Brumček, Gosenica Nikolisita, Sapramiška, Modrinček in Rumenček, Kje je zeleni papagaj). Ob slikanici Modrinček in Rumenček (orig. Petit-Bleu et Petit-Jaune) so sami izbrali modro in rumeno barvico, narisali družino Modrinčkovih in družino Rumenčkovih, jih združili v objem in začudeni spoznali, da so dobili zeleno barvo.

Starejši otroci do 12 let so prihajali v nekoliko večjih skupinah (do 16). Tudi tu je bil postopek prilagajanja približno enak. Najprej je bil potreben individualni pristop, v naslednjih urah so vsi skupaj že poslušali pravljico o mucu Copatarici, Sapramiški, jelenu Jarku, srečnem levu, o Mihcu iz mesta in Jakcu z dežele.

Najstarejši (tudi odrasle motene osebe do 25 let) so se najhitreje prilagodili. Nekateri so znali tudi lepo in nazorno obnoviti pravljico ali zgodbo in jo primerjati z lastnim doživetjem in občutjem ali pa jo dopolniti z védenjem o določeni živali.

Vsi ti otroci se zelo navežejo na osebo, ki dela z njimi. Lahko jih zelo vzradostimo in osrečimo, kadar čutijo, da smo z njimi in imamo čas zanje.

Zavedamo se, da težje in težko prizadeti otroci ne bodo nikdar naši bralci in da jih tudi starši ne bodo vodili k nam. Vzradoščeni pa smo, da smo se pravilno odločili, in pomagamo jim vključevati se v vsakdanje življenjsko okolje, da bodo tudi ti otroci rasli v občutju, da jih sprejemamo kot druge otroke, z ljubeznijo in skrbjo. Delo z njimi je zahtevno, njihova odzivnost ni vedno enaka. Mnogi so pod vplivom različnih pomiril in pri teh lahko opazimo apatičnost. Ni dovolj, da z njimi knjigo gledamo, da jim pravljico pripovedujemo, čutiti morajo našo bližino in navdušenje. Predvsem pa so ti otroci željni pravljичnega sveta, ki jih osrečuje in bogati njihov čustveni svet.